

Wpływ gęstości objętościowej lekkiego betonu kruszywowego na parametry wytrzymałościowe i użytkowe stropu płytowo-belkowego

Obecnie lekkie betony kruszywowe, dzięki rozwojowi technologii wytwarzania wysokowytrzymałych kruszyw lekkich oraz nowej generacji domieszek i dodatków, są coraz częściej wykorzystywane jako materiał konstrukcyjny. Takie betony znajdują zastosowanie w elementach prefabrykowanych i w budownictwie monolitycznym.

Przykładem mogą być sprężone płyty stropowe dużych rozpiętości, w których główne obciążenia stanowi ciężar własny stropu, a podstawowym parametrem decydującym w projektowaniu jest ugięcie [1]. Ciężar własny w takich konstrukcjach jest w całości przenoszony przez ciągła sprężające.

Zalet zastosowania betonu lekkiego można również upatrywać w konstrukcjach żelbetowych. Zmniejszenie masy betonu umożliwia np. realizowanie nadbudowy istniejących budynków przy ograniczonych nośnościach podłoża gruntowego bądź fundamentów. Lekkie betony kruszywowe wykorzystuje się również w konstrukcjach mostowych belkowych bądź łukowych, a także w obudowach zewnętrznych płaszczy reaktorów atomowych.

Pomimo licznych przykładów realizacji obiektów budowlanych na świecie, których konstrukcje w całości lub w części są wykonane z betonów lekkich, stosowanie tych betonów wciąż nie jest popularne.

Istnieje kilka tego przyczyn, m.in.:

- brak aktualnych wytycznych projektowania i wykonywania betonów lekkich, uwzględniających zastosowanie nowoczesnych kruszyw lekkich, dodatków i domieszek;
- brak uniwersalnych metod projektowania;
- złożona technologia projektowania składu mieszanki betonowej i wykonywania.

Do wad zalicza się też [2]: obniżoną wytrzymałość betonu lekkiego na rozciąganie, zginanie i ścinanie, większy skurcz i pęcznienie, mniejszy moduł sprężystości.

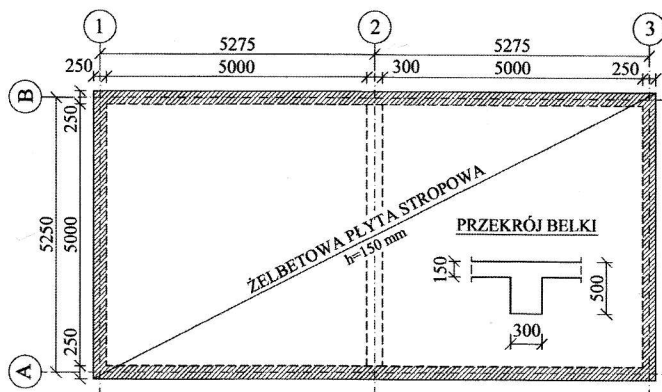
Trzeba zaznaczyć, że zarówno projektowanie, jak i wykonywanie konstrukcji z betonów lekkich jest inne niż z betonów zwykłych.

Geometria i założenia projektowe analizowanego stropu

Analiza obliczeniowa dotyczy dwuprzęsłowej płyty stropowej podpartej przegubowo na całym obwodzie oraz w środku wzdłuż krótszego boku belką żelbetową (rys. 1). W obliczeniach przyjęto 3 warianty lekkiego betonu kruszywowego klasy LC20/22 o gęstości D1.4; D1.6, D2.0. Wyniki analizy zestawiono z wynikami dotyczącymi rozwiązania stropu z betonu zwykłego klasy C20/25.

Założenia obliczeniowe

Obliczenia stropu wykonano zgodnie z zaleceniami i wytycznymi norm [3÷5]. W przypadku belki żelbetowej przyjęto przekrój o kształcie teowym, z płytą o szerokości współpracującej $b_{eff} = 2,36$ m (por. rys. 1).

Rys. 1. Rzut stropu

W obliczeniach przyjęto obciążenia:

- zmienne użytkowe $q = 2,00$ kN/m² (budynek mieszkalny – klasa obciążenia A);
- zmienne dodatkowe od ścian działowych $\Delta q = 1,20$ kN/m² (w przypadku ciężaru ściany mniejszego niż 3 kN/m);
- stałe dodatkowe od warstw wykończeniowych $\Delta g = 1,62$ kN/m²;
- stałe od ciężaru własnego konstrukcji zależne od gęstości objętościowej betonu wynoszącej 1550 kg/m³ w przypadku betonu klasy LC20/25 D1.4, 1750 kg/m³ – betonu klasy LC20/25 D1.6, 2150 kg/m³ – betonu klasy LC20/25 D2.0 oraz 2500 kg/m³ w przypadku betonu zwykłego klasy C20/25.

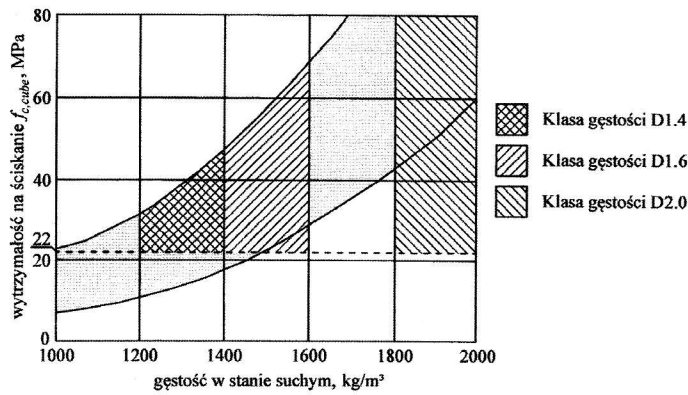
Strop zaprojektowano, uwzględniając klasę ekspozycji XC1 oraz wilgotność środowiska RH = 50%.

Charakterystyki wytrzymałościowe betonu i stali zbrojeniowej

Ze względu na ogólne zależności wytrzymałości betonów lekkich od ich gęstości w stanie suchym należało sprawdzić możliwość uzyskania betonu lekkiego o wytrzymałości kostkowej na ściskanie $f_{ck,cube} \geq 22,0$ MPa. Korzystając z zależności na rys. 2 [6], wyznaczono obszary, które odpowiadają oczekiwanej wytrzymałości $f_{ck,cube} \geq 22,0$ MPa. Obszary te w przypadku wszystkich rozpatrywanych klas gęstości znajdują się nad prostą $f_{ck,cube} = 22,0$ MPa, co świadczy o możliwości otrzymania lekkiego betonu kruszywowego o pożądanej wytrzymałości.

Wartości współczynników oraz charakterystycznych i obliczeniowych parametrów wytrzymałościowych niezbędne do sprawdzenia stanów granicznych nośności i stanów granicznych użytkowości dobrano na podstawie normy [5]. Najważniejsze parametry zamieszczono w tabl. 1.

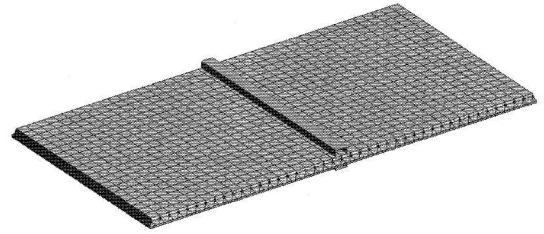
Założono zbrojenie zarówno płyty, jak i w belce ze stali gatunku B500SP. Średnicę prętów zbrojeniowych przyjęto: w płycie – 8 mm, w belce – 12 mm (pręty górne) i 16 mm (pręty dolne) oraz 6 mm – strzemiona dwuramienne.

Rys. 2. Ogólna zależność między wytrzymałością betonów lekkich a ich gęstością w stanie suchym [6]

$$a_{k+d} = a_{k+d} \frac{B_{spr}}{B_o}$$

w której: a_{k+d} – ugięcie według analizy sprężystej, B_{spr} – sztywność przekroju przyjęta w analizie sprężystej, B_o – sztywność przekroju zarysowanego przy efektywnym module sprężystości $E_{c,eff}$.

Rys. 3. Model obliczeniowy stropu

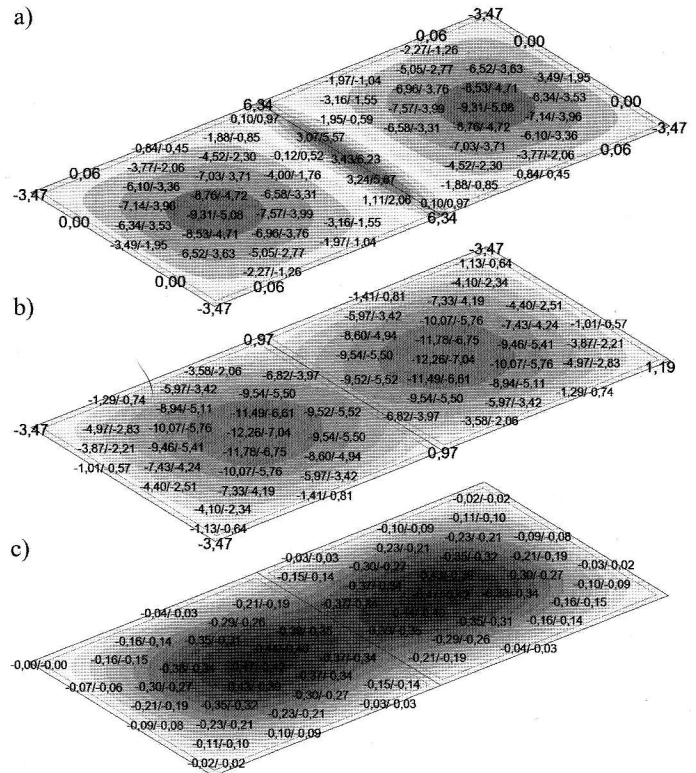
Tabela 1
Zestawienie wybranych współczynników i parametrów wytrzymałościowych rozpatrywanych betonów

Parametr	LC20/22	LC20/22	LC20/22	C20/25
	D1.4 15,5 kN/m ³	D1.6 17,5 kN/m ³	D2.0 21,5 kN/m ³	25 kN/m ³
Współczynnik materiałowy, γ_c	1,4	1,4	1,4	1,4
Współczynnik α_{cc} (α_{lcc}) redukcji wytrzymałości przy ściskaniu	0,85	0,85	0,85	1,0
Wytrzymałość charakterystyczna na ściskanie f_{ck} (f_{lck}), MPa	20	20	20	20
Wytrzymałość obliczeniowa na ściskanie f_{cd} (f_{lcd}), MPa	12,1	12,1	12,1	14,3
Wytrzymałość charakterystyczna na rozciąganie f_{ctk} (f_{lctk}), MPa	1,23	1,32	1,48	1,5
Wytrzymałość obliczeniowa na rozciąganie f_{ctd} (f_{lctd}), MPa	0,75	0,80	0,90	1,07
Wytrzymałość średnia na ściskanie f_{cm} (f_{lcm}), MPa	28	28	28	28
Wytrzymałość średnia na rozciąganie f_{ctm} (f_{lctm}), MPa	1,81	1,93	2,17	2,2
Graniczne odkształcenie przy ściskaniu ϵ_{cu2} (ϵ_{lcu2}), ‰	2,88	3,07	3,45	3,5
Moduł sprężystości E_{cm} (E_{lcm}), GPa	14,9	19,0	28,7	30

Analiza statyczno-wytrzymałościowa stropu i jej wyniki

Obliczenia statyczne płyty i belki stropowej wykonano, stosując program Robot Structural Analysis Professional 2014. Zbudowany model pokazano na rys. 3. W przypadku płyty przyjęto czterowzłowe elementy skończone o wymiarach 0,5 × 0,5 m. Belkę tworzył element prętowy. Przesunięcie środka ciężkości płyty i belki uwzględniono w wymiarowaniu belki, zakładając jej przekrój teowy. Model posłużył do wyznaczenia sił przekrojowych w płycie i belce oraz ugięć płyty (rys. 4). Analizę statyczną prowadzono w zakresie pracy liniowo-sprężystej betonu.

Ugięcia trwałe płyty wyznaczono, korzystając z wartości ugięć sprężystych otrzymanych z modelu MES. Zmniejszenie sztywności związane z zarysowaniem i reologią betonu uwzględniono, przyjmując sztywność całej płyty zredukowaną do sztywności po zarysowaniu przekroju najbardziej wyjątkowego zgodnie z [7], według zależności

Rys. 4. Rozkłady: a) i b) momentów zginających, c) ugięć sprężystych

Ugięcia trwałe belki wyznaczono, przyjmując przekrój o kształcie teowym, z płytą współpracującą szerokości $b_{eff} = 2,36$ m. Założono sztywność przekroju zarysowanego ze sprawdzonym modulem sprężystości $E_{c,eff}$ o wartości podanej w tabl. 2.

Wyniki obliczeń zamieszczono w tabl. 2 i 3, odpowiednio dla płyty i belki. Z danych tych tablic wynika, że potrzebny rozstaw prętów ϕ 8 mm zbrojenia dolnego w płycie zmniejsza się wraz ze zwiększeniem ciężaru betonu – z 257 do 224 mm w kierunku prostopadłym do belki (kierunek x) oraz z 208 do 166 mm w kierunku równoległym do belki (kierunek y). W belce, ze zwiększeniem ciężaru betonu, wymagany przekrój zbrojenia dolnego zwiększa się z 6,23 cm² w przypadku betonu o gęstości 1550 kg/m³ do 7,89 cm² przypadku betonu zwykłego.

Zmniejszenie ciężaru betonu powoduje zmniejszenie szerokości rys, co jest związane z mniejszym wyjątkowaniem zbrojenia. Szerokość rysy w płycie z betonu lekkiego D1.4 i D1.6 wyniosła 0,14 mm, natomiast z betonu D2.0 i betonu zwykłego – 0,16 mm. W belce z wymienionych betonów lekkich szerokość

rysy zwiększa się z 0,18 do 0,21 mm wraz ze zwiększeniem gęstości, a w przypadku belki z betonu zwykłego wynosi 0,20 mm. Nieznacznie mniejsza szerokość rysy w belce z betonu zwykłego jest związana z mniejszym rozstawem rys, który wynika z mniejszego otulenia prętów betonem.

Tablica 2
Wyniki obliczeń statyczno-wytrzymałościowych płyty

Wielkość/parametr		LC20/22	LC20/22	LC20/22	C20/25
		D1.4 15,5 kN/m ³	D1.6 17,5 kN/m ³	D2.0 21,5 kN/m ³	25 kN/m ³
Moment obliczeniowy M_{Ed} , kN·m	x	12,26	12,85	14,01	14,89
	y	9,31	9,73	10,56	11,18
Moment charakterystyczny dla kombinacji prawie stałej M_{Ed} , kN·m	x	7,83	8,26	9,12	9,77
	y	5,88	6,18	6,80	7,26
Moment rysujący M_{cr} , kN·m		6,79	7,24	8,14	8,25
Wymagany rozstaw prętów $\phi 8$ s_{req} , mm	x	257	246	226	224
	y	208	198	181	166
Przyjęty rozstaw prętów $\phi 8$ s_{prov} , mm	x	150			
	y	150			
Współczynnik pełzania, ϕ (∞, t_0)		1,39	1,77	2,68	2,80
Efektowny moduł sprężystości betonu $E_{c,eff}$ ($E_{fc,eff}$), GPa		6,23	6,84	7,79	7,89
Naprężenia w zbrojeniu rozciągającym σ_{s1} , MPa		201,2	212,9	235,8	251,6
Szerokość rys, w_k , mm		0,14	0,14	0,16	0,16
Sztywność przekroju, B_{spr} , kN·m ²		1,75	1,92	2,19	2,22
		0,68	0,71	0,75	0,74
Ugięcie trwałe płyty, a, mm		12,1	10,5	8,2	8,6

W przypadku belki (por. tabl. 3) ugięcie trwałe zwiększa się z 7,2 do 8,7 mm wraz ze zwiększeniem ciężaru betonu. Odmienne zmniejszenie ciężaru betonu wpływa na ugięcia płyty (por. tabl. 2). W przypadku płyty z betonu zwykłego trwałe ugięcie wynosi 8,6 mm, a płyty z betonu lekkiego o gęstości 2150 kg/m³ – 8,2 mm. Przy mniejszej gęstości betonu ugięcie jednak zwiększa się i przy gęstości 1550 kg/m³ wynosi 12,5 mm. Jest to związane z równoczesną redukcją modułu sprężystości betonu, która ma w tym przypadku większe znaczenie niż redukcja ciężaru.

Wnioski

Ograniczenie stosowania lekkich betonów konstrukcyjnych kruszywowych, oprócz trudności technologicznych, wynika z ich mniejszego modułu sprężystości w porównaniu z betonem zwykłym o podobnej wytrzymałości. W artykule [1] wykazano, że w przypadku płyt kablobetonowych, w których cały ciężar konstrukcji jest równoważony sprzężeniem, mniejszy moduł sprężystości ma mniejsze znaczenie niż redukcja ciężaru płyty. Zastosowanie lekkich betonów kruszywowych w płytach kablobetonowych może więc umożliwić zwiększenie ich rozpiętości i smukłości.

Na podstawie wyników obliczeniowej oceny wpływu zastosowania betonu lekkiego o różnych gęstościach na zachowanie

Tablica 3
Wyniki obliczeń statyczno-wytrzymałościowych belki

Parametr	LC20/22	LC20/22	LC20/22	C20/25
	D1.4 15,5 kN/m ³	D1.6 17,5 kN/m ³	D2.0 21,5 kN/m ³	25 kN/m ³
Obliczeniowy moment zginający, M_{Ed} , kN·m	103,9	109,1	119,6	127,4
Charakterystyczny moment zginający dla kombinacji prawie stałej, M_{Qp} , kN·m	66,7	70,5	78,3	84,1
Moment rysujący, M_{cr} , kN·m	44,7	46,4	54,4	55,4
Obliczeniowa siła poprzeczna, V_{Ed} , kN	70,2	73,8	81,1	86,6
Nośność przekroju betonowego na ścinanie, V_{Rdc} , kN	48,8	53,0	65,6	66,8
Wymagane zbrojenie dolne, $A_{s1,req}$, cm ²	5,29	5,56	6,10	6,41
Przyjęte zbrojenie dolne, $A_{s1,prov}$, cm ²	8,04 (4 ϕ 16)			
Wymagany rozstaw strzemion dwuciętych, s_{req} , mm	230	219	199	189
Obliczeniowe naprężenie w zbrojeniu dolnym, σ_{s1} , MPa	221,1	232,7	255,0	270,3
Szerokość rys, w_k , mm	0,18	0,19	0,21	0,20
Ugięcie trwałe, a, mm	7,2	7,5	8,2	8,7

się stropu żelbetowego można stwierdzić, że redukcja ciężaru betonu dzięki użyciu kruszyw lekkich wpływa w elementach belkowych na zmniejszenie ilości zbrojenia oraz powstanie rys o mniejszej szerokości i mniejszych ugięciach trwałych. W przypadku płyt redukcja gęstości betonu powoduje zmniejszenie ilości zbrojenia i szerokości rys, ale związane z tym zmniejszenie modułu sprężystości powoduje zwiększenie ugięć.

Należy podkreślić, że przy standardowych rozpiętościach płyt stropowych nieprzekraczających 6÷7 m i przy ich grubościach nie mniejszych niż 180÷200 mm zwiększone ugięcie nie stanowi przeszkody w zastosowaniu lekkich betonów kruszywowych.

PIŚMIENNICTWO

- [1] Szydłowski R., Mieszczak M.: Study of Application of Lightweight Aggregate Concrete to Construct Post-tensioned Long-span Slabs. Procedia Engineering, t. 172, January 2017.
- [2] Domagała L.: Konstrukcyjne lekkie betony kruszywowe. Monografia 462, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2014.
- [3] PN-EN 1990 Eurokod: Podstawy projektowania konstrukcji.
- [4] PN-EN 1991-1-1 Eurokod 1: Oddziaływania na konstrukcje – Część 1-1: Oddziaływania ogólne – Ciężar objętościowy, ciężar własny, obciążenia użytkowe w budynkach.
- [5] PN-EN 1992-1-1 Eurokod 2: Projektowanie konstrukcji z betonu – Część 1-1: Reguły ogólne i reguły dla budynków.
- [6] FIP Manual of Lightweight Aggregate Concrete. Surry University, Press, Glasgow and London 1983.
- [7] Starosolski W.: Konstrukcje żelbetowe według PN-B-03264: 2002 i Eurokodu 2. tom II, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.